

ŠEST PESAMA IZ KNJIGE POSLEDNJA ZEMLJA

10-74870503 kratak preludijum

Ulicom pustom kamion jedan prođe. I čovek, na gomili ugija, kao na pustom ostrvu, sam na svetlu. Kao taj čovek, i misao o njemu, brzo prođe.

Samo na pesku kraj moje noge opruga neka zardala, mala metalna kovčuga, samo te munje što vezuju zemlju i oblake, ruke nežne i ruke umorne i jake.

Čuješ li retke udarce kiše. Samo smrknuto vreme, samo ružna jesen, u tebi kiša i plamen, dok u gomili ciljeva izbiraš bitnu metu.

I šta da nišanim u ovom mnogobrojnom svetu o suncu palo. Onaj ko pogodi ono što cilja, promaši sve ostalo.

10-74872059 inferno u 199899463

Ceni se da danas u svetu ima nuklearnih bombi ukupne snage od 60 milijardi tona trinitrotoluena. Ne svakog staroslova ova planete tako dolazi dvadeset tona eksploziva. "Bomba", 18. avgusta 1962.

Vi koji ulazite u život, odvažni i smeli, vi koji se radate ponosite jake glave vi koji još niste sopstveni mozak jeli i srce žderali, oganj i crne strave vi kojima umesto ruke još nije pružen led i plamen koji ne greje i ne obasjava sate vi koji čete gutati taj otrovani med u majku-zavičaj neće moći da vas vrate ni hemija ni pesme ni smrt kraj trulog plota za glavu i nadu ovde će da vas skrate vi u belim hankama majki, vi na pragu života, lasciate ogni speranza voi ch'entrate.

10-74872851 vrt u ulcinju 199699713

I nebo je zapušteno u vrtu iza zida još svetlo od kiše i ugašenih leta tu senku mrtva staza sa strmom čela skida samo sjajem paučine inja i suncekreta.

Nijedan glas u suncu to gluvilo da vida ni krika čame il gneva da zapuštenoj tišini smeta nijedna ruka da nikne iz drveta il zida nijedna noga više po ovom blatu da šeta.

dubravko horvatić

10-74871025 ANIMALIA JAKOČ

"Imam teške snove... jedne noći progornila me zmija na mojoj livadiću kuda god se vijugala, ostavljala je za sobom vlažne tragove svog tela. A onda mi se prislilo kako zmija obavija i steže čoveka, pa se ja digoh iz postelje i, još bunovan od sna, zamahnih sekrom zadržajući prve udarce pravo u trupac, te iz njega izdeljah čoveka i zmiju. To beše moj prvi rad..." Tako priča o svojem početku Bogosav Živković, kipar i rezbar, jedan od najzanimljivijih iz kruga naših naučiva. A te mi se njegove riječi često nameću, ne samo kad gledam njegove stupove, gdje se prepilju životinje, biljke i ljudi, već i onda kada su preda mnom djela jednog drugog umjetnika, djela Jože Horvata-Jakog. Ne vjerujem, da je Jaki na drugačiji način započeo svoj bestijarij. Mora da su se ti fantastični likovi, ti njegovi čudesni "živali" dugo rojili u njegovu snu, mora da su ga dugo morile te vizije, prije nego ih je materijalizirao, prije nego su došle do nas. I dopuštam još jednu paralelu s beogradskim kiparom: vjerujem da je animalia Jakog, njezina mora i njezina ljepota, posljedica jednog velikog zla, možda nepoznatog, koje je slikaer proživio, jednako kao što Živkovićevi: "snovi i traume u drvetu"

Samo sunce kroz žuto lišće pada u šolju čaja i zid nagrižen kišom već nestaje u travi samo tvoja ruka na krilu ko bled ostatak raja.

U rukama je zakopana krv misao u glavi u samoći vreme. Ta krv još može da lije? U zlatan krug se lišće pod svakim drvetom slaže.

2.

Samo taj jedini susjed sedi, čuti i pije lekove kojima ništa ne pomaže.

Blagosti, jesi li jesen, jesi li belo sunce koje se bliži kraju na ruku spuštenu teško čelo minule godine što još traje jesi li verno zimljivo telo u napuštenim vodama kasnog leta.

Jesi li podnevni sjaj što zahvata deo trga i stepenica gdje sedi dečak ispred vrata, jesi li toranj u jatru ptica, jesi li tamne mrlje zlata u napuštenim vodama kasnog leta.

Jesi li jesen, jesi li stare žene valra što greje a više ne gori prijatelj taj što sedi pored mene i odlaže dan kad treba da se bori jesi li trnje puno mulja i pene u napuštenim vodama kasnog leta.

Jesi li mirno veče jesi li zima senka što ublaži oštricu dleta oblačan plamen u prozorima jesi li mir kad cigareta crta u vazduhu drvo od dima.

Jesi li sjaj u napuštenim vodama kasnog leta.

Blagosti, jesi li jesen, jesi li belo sunce koje se bliži kraju lišće i lišće zauvek svelo dani koji varljivo traju jesi li samo zimljivo telo

jesi li sen u napuštenim vodama kasnog leta.

10-74872867 na zlataru 199699915

Ova pusta sumorna zemlja koje ni za grob ti dovoljno nema ova zemlja koje toliko oduzima od života ovde ni sunca ni kamena toplog ni misli mirne nema.

I lica i ljubav i reči, i lica i reči, sve su izostrili vetar i surova zima. Ovde je taj život, koji brzo prolazi, jesi li samo zimljivo telo

Samo brze i plahe ledene kiše, brze i plahe, kad siva i hladna zemlja još više zahladila i posivila, samo preživela trava i vetar, ovde je život samo ta snaga da se ovde živi.

kalemegdanska jesen

Svetlost što pada na ove ruke učinila ih je blagim. Ostaje samo ta reka što iza svega protiče iza svake misli uspomene i senke pred vidikom punim ponovo hladnih oblaka.

U porušenim gradovima koliko posreće vreme ali seti se onog zida dignutog ispred vremena tamo u Ohridu tamo gde ptica jedna leti tromo ko [magla] gde svakom svecu iza glave zalazi mesec pun.

Sloboda pustih polja sa kojih su usevi odneti sloboda tamne sobe zaključane izmutra sloboda prve hladne kiše što posete najzad sprečava sloboda skršenih ruku i porušenih kuća.

Ali seti se opet dok jesen je tmuran plamen jedan pas i kiša kraj tvoga doma se vuku to se spotiče vreme o tvoje ruševine to bronžani Arabljani na gradskom satu pozne časove tuku.

10-74872878 samoća 199700481

To je hladno leto, sve je već napušteno letnjikovci i plaže i posilvi na obali. To su razgovori puni dugih čutanja.

To je zavilšana u beskraj, napuška i pusta, obala poslednja zemlja.

To je na ovoj obali tvoja zapuštena snaga. To je mokrno cveće oluje. To je svetionik nad morem, svitac koji se pali i gasi.

To je vatra ugašena talasom. To je vazduh koji se ne može disati. To je vetar koji donosi bolesti.

To hladna kiša i rezak vetar skraćuju tvoje šetnje, zatvaraju prozore, sklapaju knjigu, sjaluce pale u pet. To su ružna jutra i kraćki dani bez sunca.

To je cveće izbačeno talasom. To si samo jedan mali deo svoga života. To si samo ruke otvrdle koje zaklanjaju plamen.

To samo šibica, koju vetar brzo gasi, kratko osvetli ovo lice, unakaženo dletom pustog života.

Samo pesak i pesak i pesak bez kraja i traga. Samo pesak u kome ničeg i nikom nikoga nema. Samo pesak iz koga nećeš iskoptati

ni kosti starog života pesak u kome ni trava ni novoga života nećeš moći da posadiš.

To su prostori veliki, nesmanjeni prisustvom nekog drugog čoveka. Pod starom jabukom koja trune na stolu se hvata [plesan].

To je prašnjav sunčev zrak što se kroz kasne oblake koso spušta na mokrno stenje, shvaćen u zadnjem času. To je veče na pesku kao zapušten plamen.

i danas smo skloni, da u životinji vidimo mistično i mitsko. Ona poseduje sposobnosti kojih smo lišeni, u stanju je da predosjeti nesreću i opasnost, potres i smrt. Zvijezdama smo dali imena životinje i vjerovali smo, moćna nauka kaže da smo s pravom vjerovali, da zvijezde, (te životinje koje smo smjestili u svemir), djeluju na naše biće, utječu na našu sudbinu. Lik životinje odvijek je bio znamen, bilo jednog čovjeka ili cijelog plemena, bilo jednog dana ili većeg vremenskog razdoblja. Počevši životinja bila je znak naroda i znak epohe, njihovo obilježje. Glodajući se u "živalu" Jakog, prisjećamo se tih drevnih znakova sa štitova i s oružja, prašumskih, špiljskih, i srednjovjekovnih, znakova sa gradskih dveri i utvrda, i prisjećamo se mitoloških likova, morskih nemani, podzemnih i planinskih čudovišta. Ona su živjela u pričama moreplovalaca i ratnika, na njihovim zastavama, na kreskim i helenskim vazama, u Physiologusu, na križarskim oklopmama, na romantičnim portalima i u knjigama međijevalnih putnika. Te životinje iz prethistorije, čije su kosti kroz tisućljeća ležale u tresetlištu i u ugljeniku, te životinje koje su poslije gotovo iščeznule iz evropskih umjetnosti, (tek ih ponekad koji svijetli duh, zvan obično mračnim, uskršava), te životinje koje je umjetnost posvema zaboravila u scientističkom devetnaestom stoljeću, s novim vremenom opet postaju predmetom njezine pažnje.

neznatnim, taj bestijarij potpuno je svijet ovog slikara. Jaki ga kazuje vlastitim rječnikom koji, srećom, uvažava i riječ sa strane. Na fondu je centrirana jezgra, fantastični liki sazdan od niza grafičama. Oni zapremaju čitavu njegovu površinu, tvoreći ponekad ornamentalne cjeline. Inače je površina zbir silnica, što teku u raznim smjerovima, što se prečapaju jedne u druge i što se sudaraju, šaćinjavajući svojom igrom bogatu optičku strukturu. Kontura lika, uvijek plošnog, sigurna je i čvrsta, premda je na njezin tok okomito mnoštvo malih grafičama. Minuciozan rukopis autora, koji ima draž minijatura, nije u suprotnosti s njegovom mogućnošću da sigurno komponira. Na plohi se "žival" Jakog, jezgra s kracima što se na sve strane šire, na plohi se doimlju poput znaka, ne samo u heraldičkim smislu riječi, već i u likovnom (slikarstvo znakova, la peinture des signes). Ali je pravo bogatstvo tog bestijarija, ciklusi Animalia, u njegovu zračanju mitskog, u njegovoj okrenutosti protiv zlih sila, u srhu legende koji struji iz njega i koji nas prožima. Samo jednom komponentom ovi su crteži vezani s naivnim gledanjem na svijet, ne toliko s naivnom umjetnošću, koliko s porivima iz kojih ona nastaje, koliko s folklorom: nije li im možda namjena bitka besmerna i vječnina, taminim riječima protiv uroka? I misleći o tome, prisjećam se opet naš kipara Bogosava, i toga kako je jednom izdijelao iz drva zmiju-zastitnicu, koju sad btiže nad njegovom sudbinom. kraj jedne stare škirine u njegovu domu. A Jaki je neke "živalu" supeo lancima i negvama. * Oto Bihaji-Metin: Bogosav Živković. Prosveta, Beograd 1982.

Bestijarij Jakog, te stonoge i krlilate, visleglave, rožnate nemani, monstrumi kraj kojih čovjek, ukoliko je uopće prisutan, čuva